

Den 11. februar 2021
J.nr. 21/01196-2

NOTAT OM KLAGERETTENS PRAKSIS I SAGER OM FORSVARERUDELUKKELSE

1. Indledning

Dette notat behandler Klagerettens praksis i sager om forsvarerudelukkelse efter de regler, som blev indført ved lov nr. 714 af 8. juni 2018 om ændring af retsplejeloven. Reglerne trådte i kraft den 1. juli 2018. De nye regler indebærer en række stramninger af de hidtidige regler om sigtedes/tiltaltes valg af forsvarer og forsvarerudelukkelse. Ændringsloven har navnlig til formål at nedbringe sagsbehandlingstiden i straffesager.

Notatet indeholder en gennemgang af Klagerettens kompetence i sager om forsvarerudelukkelse (pkt. 2), Klagerettens behandling af denne type sager (pkt. 3), retsgrundlaget (pkt. 4) og Klagerettens praksis efter de nye regler (pkt. 5).

2. Klagerettens kompetence

Klagerettens kompetence i sager om forsvarerudelukkelse er fastlagt i retsplejelovens § 737, stk. 1, 1. pkt., hvoraf fremgår:

”Afgørelse om at afvise en valgt forsvarer i medfør af § 730, stk. 3, 1. pkt., om at nægte at beskikke en person til forsvarer i medfør af § 735, stk. 3, eller om at tilbagekalde en beskikkelse i medfør af § 736, stk. 1, nr. 2, kan påkæres til Den Særlige Klageret inden en uge efter, at afgørelsen er meddelt. ...”

Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår bl.a. (Folketingstidende 2017-18, tillæg A, lovforslag nr. L 204 af 21. marts 2018, s. 34-35):

”Retsplejelovens § 737, stk. 1, 1. pkt., fastsætter, at rettens afgørelse i medfør af § 730, stk. 3, § 733, stk. 2, eller § 736, stk. 2, kan påkæres til Den Særlige Klageret inden en uge efter, at afgørelsen er meddelt.

§ 730, stk. 3, angår afvisning af en valgt forsvarer, når betingelserne efter § 733, stk. 2, for at nægte at beskikke den pågældende foreligger. § 733, stk. 2, angår nægtelse af at beskikke den advokat, som sigtede ønsker som forsvarer, når den pågældendes medvirken vil medføre en forsinkelse af betydning for sagens fremme eller der er påviselig risiko for, at advokaten vil hindre eller modvirke sagens oplysning. § 736, stk. 2, angår tilbagekaldelse af en beskikkelse, når betingelserne efter § 733, stk. 2, for at nægte at beskikke den pågældende kommer til at foreligge.

Det foreslås at ændre de gældende regler i § 733, stk. 2, om at nægte at beskikke en person til forsvarer og at placere de nye regler herom i § 735, stk. 3 (jf. lovforslagets § 1, nr. 7).

Det foreslås endvidere at ændre de gældende regler i § 736, om tilbagekaldelse af en beskikkelse til forsvarer (jf. lovforslagets § 1, nr. 8). I den forbindelse videreføres det gældende § 736, stk. 2, som § 736, stk. 1, nr. 2.

I konsekvens af disse ændringer foreslås det at ændre § 737, stk. 1, 1. pkt., så der henvises til § 735, stk. 3, i stedet for § 733, stk. 2, og til § 736, stk. 1, nr. 2, i stedet for § 736, stk. 2.

Endvidere foreslås det at præcisere, at kæreadgangen til Den Særlige Klageret angår afgørelser om henholdsvis at afvise en valgt forsvarer, at nægte at beskikke en person til forsvarer og at tilbagekalde en beskikkelse til forsvarer. Der er tale om en præcisering, idet den gældende § 737 også forstås på den måde, at afgørelser, hvorved en valgt forsvarer ikke afvises, en person ikke nægtes beskikket som forsvarer eller en beskikkelse ikke tilbagekaldes, ikke er omfattet af kæreadgangen til Den Særlige Klageret.

Forslaget indebærer, at kæreadgangen til Den Særlige Klageret videreføres uændret.”

Klageretten anser sig for kompetent til at behandle følgende afgørelser:

- Afgørelser om at afvise en valgt forsvarer i medfør af § 730, stk. 3, 1. pkt. (hvis betingelserne efter § 735, stk. 3, for at nægte at beskikke den pågældende foreligger),
- Afgørelser om at nægte at beskikke en person til forsvarer i medfør af § 735, stk. 3 (hvis der er påviselig risiko for, at den pågældende vil hindre eller modvirke sagens oplysning, eller hvis den pågældendes medvirken væsentligt vil forsinke sagens behandling),
- Afgørelser om at tilbagekalde en beskikkelse i medfør af § 736, stk. 1, nr. 2 (hvis betingelserne efter § 735, stk. 3, for at nægte at beskikke den pågældende kommer til at foreligge),
- Afgørelser om ombeskikkelse efter § 736, stk. 1, nr. 3 (hvis sigtede anmoder om beskikkelse af en ny forsvarer og ikke tidligere har haft lejlighed til at anmode om en bestemt forsvarer), og

- Afgørelser om ombeskikkelse efter § 736, stk. 1, nr. 4 (hvis sigtede anmoder om beskikkelse af en ny forsvarer – i tilfælde, hvor sigtede tidligere har haft lejlighed til at ønske en bestemt forsvarer – og dennes medvirken ikke vil forsinke sagens behandling).

Baggrunden for, at Klageretten anser sig for kompetent til at behandle sager om ombeskikkelse efter retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 3 og 4, er, at Klageretten forud for lovændringen i 2018 havde fast praksis for at behandle sager om ombeskikkelse i disse situationer. Ifølge forarbejderne til de nye regler er der som anført ikke tilsigtet en ændring heraf.

Afgørelserne kan påkæres til Klageretten inden en uge efter, at de er meddelt. Andre afgørelser må påkæres i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige appelsystem.

3. Klagerettens sagsbehandling

Kæremål til Klageretten skal fremsættes over for den ret, hvis afgørelse kæres, jf. retsplejelovens § 737, stk. 1, jf. § 970. På grund af straffesagens fremme og eventuel forestående hovedforhandling har sagens behandling normalt hastende karakter. Retten bør derfor hurtigst muligt ved modtagelsen videresende kæremålet til Klageretten. Hvis landsretten modtager et kæremål, som rettelig burde have været fremsendt til Klageretten, bør kæremålet hurtigst muligt videresendes til Klageretten.

Hvis der er berammet hovedforhandling i en sag, bestræber Klageretten sig på at afgøre sagen inden hovedforhandlingen. Af tidsmæssige grunde sendes sådanne hastende sager ofte ikke i høring hos anklagemyndigheden. En hastevotering kan gennemføres inden for ca. en uge. Efter endt votering afsiges kendelsen straks og sendes pr. mail til parterne og retten.

4. Retsgrundlaget

Det fremgår af retsplejelovens § 731, at retten har pligt til at sørge for, at sigtede har en beskikket forsvarer, og sigtede er efter § 730, stk. 1, berettiget til selv at vælge forsvarer, jf. herved også EMRK artikel 6, stk. 3, litra c, hvorefter enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, skal have adgang til bistand af en forsvarer, som han selv har valgt.

Efter *retsplejelovens § 735, stk. 3, nr. 2*, kan en person dog ikke beskikkes som forsvarer, hvis den pågældendes medvirken – sammenlignet med, at den aktuelt beskikkede forsvarer fortsætter – væsentligt

vil forsinke sagens behandling. De specielle bemærkninger til § 735, stk. 3, nr. 2, fremgår af Folketingstidende 2017-18, tillæg A, lovforslag nr. L 204, s. 28-30.

Retten kan også tilbagekalde beskikkelsen af den forsvarer, som en sigtet har valgt, hvis det viser sig, at den pågældendes medvirken væsentligt vil forsinke sagens behandling, jf. *retsplejelovens* § 736, stk. 1, nr. 2, sammenholdt med § 735, stk. 3, nr. 2. De specielle bemærkninger til § 736, stk. 1, nr. 2, fremgår af Folketingstidende 2017-18, tillæg A, lovforslag nr. L 204, side 31-32.

Retten kan endvidere træffe afgørelse om ombeskikkelse, hvis sigtede anmoder om beskikkelse af en ny forsvarer og ikke tidligere har haft lejlighed til at anmode om en bestemt forsvarer, eller hvis sigtede anmoder om beskikkelse af en ny forsvarer – i tilfælde, hvor sigtede tidligere har haft lejlighed til at ønske en bestemt forsvarer – og dennes medvirken ikke vil forsinke sagens behandling, jf. *retsplejelovens* § 736, stk. 1, nr. 3 og 4. De specielle bemærkninger til *retsplejelovens* § 736, stk. 1, nr. 3 og 4, fremgår af Folketingstidende 2017-18, tillæg A, lovforslag nr. L 204, side 32-33.

Efter *retsplejelovens* § 735, stk. 2, skal sigtede have lejlighed til at angive, hvem sigtede ønsker som forsvarer. Dette gælder ifølge forarbejderne (Folketingstidende 2017-18, tillæg A, lovforslag nr. L 204 af 21. marts 2018, s. 27-28) både, når der første gang skal beskikkes forsvarer for en sigtet, og når beskikkelsen af en forsvarer tilbagekaldes efter § 736. Retten kan fastsætte en frist for sigtedes tilbagemelding, som i almindelighed vil kunne fastsættes til 5 hverdage. Hvis sigtede ikke inden fristen angiver, hvem sigtede ønsker beskikket til forsvarer, kan retten beskikke en benificeret forsvarer efter den almindelige regel i § 735, stk. 1. Hvis sigtede inden fristen anmoder om beskikkelse af en bestemt forsvarer, skal retten imødekomme sigtedes ønske, medmindre andet følger af § 735, stk. 3.

5. Klagerettens praksis

5.1. Nybeskikkelse, jf. § 735, stk. 3, nr. 2

I *Klagerettens afgørelse af 20. maj 2019 i sag K-091-19* var en person sigtet for databedrageri efter straffelovens § 279 a begået den 29. marts 2018. Sagen var dermed ikke en vvv-sag. Sagen blev fremmet som tilståelsessag efter *retsplejelovens* § 831. Byretten modtog den 23. januar 2019 retsmødebegæring, der angav, at retsmødet forventedes at vare 30 minutter. Ved brev af 14. februar 2019 blev sigtede indkaldt til retsmøde den 21. maj 2019. Af brevet fremgik, at han skulle kontakte byretten snarest muligt, hvis han ønskede at få beskikket en forsvarer. Den 6. maj 2019 modtog byretten en anmodning fra advokat A om at blive beskikket som forsvarer for sigtede og om, at sagen blev omberammet. Ved

afgørelse af 10. maj 2019 nægtede byretten at beskikke advokat A med henvisning til, at han ikke kunne møde den 21. maj 2019.

Klageretten lagde til grund, at der ikke forud for byrettens afgørelse var blevet indhentet oplysninger fra advokat A om, hvilke dage han kunne møde i sagen. Klageretten fandt derfor ikke grundlag for at antage, at beskikkelse af advokat A som forsvarer for sigtede ville medføre en forsinkelse af sagen på mere end 6 uger. Klageretten bemærkede endvidere, at der ikke var tale om en vvv-sag, at der kun var afsat 30 minutter til retsmødet, at der alene var én sigtet, og at der ikke var vidneførsel i sagen. Dertil kom, at byretten ikke havde anmodet sigtede om at oplyse, hvilken anden forsvarer han ønskede beskikket, hvorfor sigtede stod uden en forsvarer i sagen. Herefter, og uanset at der først tilgik retten en anmodning om beskikkelse og omberømmelse den 6. maj 2019, fandt Klageretten, at byrettens afgørelse burde ændres, således at advokat A blev beskikket som forsvarer for sigtede.

5.2. Afbeskikkelse, jf. § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2

5.2.1. Klageretten ophævede rettens afgørelse om afbeskikkelse

5.2.1.1. Klagerettens afgørelser af 7. og 13. september 2018 i sagerne K-101-18, K-102-18 og K-103-18 (sidstnævnte afgørelse er offentliggjort i Tfk 2018.1285)

Disse sager, som var de første af sin slags, udsprang alle af samme straffesag. Der var tale om en vvv-sag (straffelovens § 245) med fem tiltalte, som alle var varetægtsfængslet. Kæremålene angik tre af de fem forsvarere. Sagens hovedforhold var begået den 7. juli 2018, og anklageskriftet var modtaget i byretten den 17. august 2018. Hovedforhandlingen skulle berammes til 2 ½ retsdag.

Den 30. august 2018 tilbød byretten den 5., 6., 7., 10., 11. og 12. september samt den 13. september om formiddagen som datoer for hovedforhandlingen. Advokat A (sag K-102-18) kunne med forbehold for mellemkommende berømmelser møde på en række af de tilbudte dage. Advokat B (sag K-103-18) kunne møde 6 dage i sidste halvdel af september og 12 dage i oktober. Advokat C (sag K-101-18) kunne ikke tilbyde datoer i den nærmere fremtid. Sagen blev herefter berammet til den 10., 11. og 12. september 2018, hvor kun én af de fem beskikkede forsvarere kunne give møde, og byretten afbeskikkede herefter ved kendelse af 31. august 2018 de øvrige fire forsvarere, herunder advokat A, B og C, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2.

Klageretten lagde til grund, at byretten ved afgørelsen primært havde lagt vægt på at overholde målsætningen om at behandle vvv-sager inden for 37 dage uden at tage hensyn til, at der var tale om en sag med fem tiltalte, hvor tidspunktet for hovedforhandlingens gennemførelse skulle indpasses i adskillige aktørers kalendere, og uden at tage hensyn til forsvarernes bestående klientforhold og hidtidige arbejde i sagen. Byretten havde heller ikke ved afbeskikkelserne foretaget en afvejning af, hvor lang tids forsinkelse af sagen det ville have medført at forsøge at tage de nævnte hensyn set i forhold til, at der skulle beskikkes andre forsvarere, og afbeskikkelserne medførte, at de tiltalte – i strid med retsplejelovens § 731 – stod uden forsvarere og skulle have lejlighed til at angive, hvem de ønskede som nye forsvarer, jf. § 735, stk. 2. Klageretten ophævede herefter afbeskikkelserne.

Klageretten bemærkede, at byretten i forbindelse med sagens fornyede berømmelse måtte vurdere, om advokat C's medvirken i sagen ville indebære en væsentlig forsinkelse.

5.2.1.2. Klagerettens afgørelser af 28. og 29. november 2018 i sagerne K-135-18 og K-136-18 (førstnævnte afgørelse er offentliggjort i TfK 2019.269)

Disse sager, som udsprang af samme straffesag, gav anledning til lignende problemstillinger som i de ovennævnte sager K-101-18, K-102-18 og K-103-18. Der var tale om en vvv-sag (straffelovens § 245) med to tiltalte, som ikke var varetægtsfængslet. Hovedforholdet var begået den 4. september 2018, og forsvarerne var beskikket henholdsvis den 3. og 11. oktober 2018. Anklageskriftet var modtaget i byretten den 13. november 2018. Hovedforhandlingen skulle berammes til 1 ½ retsdag.

Byretten tog telefonisk kontakt til forsvarerne den 14. november 2018 om, hvornår forsvarerne kunne møde til hovedforhandling inden den 19. december 2018. Den 15. november 2018 gav forsvarerne besked til byretten om, at de begge (for den ene advokats vedkommende ved en kollega fra samme kontor efter aftale med tiltalte) havde mulighed for at give møde den 7. og 8. januar 2019. Den 19. november 2018 tilbød byretten 4 dage ultimo november og 11 dage i december 2018 som datoer for hovedforhandlingen. Da forsvarerne ikke kunne give møde på to af disse dage, tilbagekaldte byretten deres beskikkelser ved kendelse af 20. november 2018, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2. To beneficerede forsvarere, der begge kunne give møde den 27. og 28. november 2018, blev herefter beskikket uden at høre de tiltalte, og hovedforhandlingen blev berammet til disse dage.

Det fremgik af den påkærede kendelse, at byretten også i denne sag havde forudsat, at der i en vvv-sag skulle afsiges dom senest 37 dage efter modtagelsen af anklageskriftet. Retten havde endvidere forudsat, at en forsinkelse på 2 uger i en sag som den foreliggende ville være væsentlig. Den ene advokat

(sag K-136-18) havde efter det oplyste fulgt sagen fra starten og havde et tæt klientforhold til T1, som han havde været forsvarer for i adskillige sager siden 2010. Den anden advokat (sag K-135-18) havde været beskikket for T2 siden den 11. oktober 2018. Klageretten lagde på den baggrund til grund, at byretten ved sin afgørelse primært havde lagt vægt på at overholde målsætningen om at behandle vvv-sager inden for 37 dage uden at tage fornødent hensyn til, at der var tale om en sag med to tiltalte, hvor tidspunktet for hovedforhandlingens gennemførelse skulle indpasses i flere aktørers kalendere, og uden at tage hensyn til den ene advokats bestående klientforhold og begge advokaters hidtidige arbejde i sagen. Klageretten fandt, at de anførte hensyn ikke blev tillagt fornøden vægt set i forhold til, at det ville have været muligt at beramme sagen den 7. og 8. januar 2019. Klageretten lagde endvidere vægt på, at afbeskikkelserne medførte, at de tiltalte skulle have haft lejlighed til at angive, hvem de ønskede som nye forsvarere, jf. retsplejelovens § 735, stk. 2. Klageretten fandt herefter, at det ikke under de foreliggende omstændigheder ville have medført en væsentlig forsinkelse af sagen at tage de nævnte hensyn og ophævede herefter afbeskikkelserne.

5.2.2. Klageretten stadfæstede rettens afgørelse om afbeskikkelse

5.2.2.1. Klagerettens afgørelse af 17. december 2018 i sag K-130-18

I en straffesag med tre tiltalte blev der den 21. september 2018 under et grundlovsforhør beskikket tre forsvarere (A, B og C). Kæremålet angik den ene af de tre forsvarere (advokat A). Der var ikke tale om en vvv-sag (straffelovens § 132 a om deltagelse i fortsættelsen af en forening efter foreløbigt forbud). De tiltalte havde siddet varetægtsfængslet frem til den 25. oktober 2018.

Hovedforhandlingen blev forhåndsberammet til den 11. og 17. december 2018, men blev efterfølgende omberammet til den 12. og 20. november 2018, da advokat A ikke kunne give møde den 11. og 17. december 2018. Herefter blev hovedforhandlingen igen omberammet til den 3. og 11. januar 2019, idet hverken advokat B eller nogen af de for byretten beneficerede advokater kunne give møde den 12. og 20. november 2018. Ved kendelse af 2. november 2018 tilbagekaldte byretten beskikkelsen af advokat A, da advokat A var den eneste af de tre forsvarere, der ikke havde mulighed for at give møde den 3. og 11. januar 2019. I kendelsen henviste byretten til, at der ikke var tale om en vvv-sag, men at den alligevel burde hastebehandles, samt at det tidligste tidspunkt, hvor både advokat A, B og C alle kunne give møde, var i slutningen af marts 2019. Da den fortsatte beskikkelse af advokat A derfor ville medføre, at den samlede sagsbehandlingstid ville stige fra 2 måneder til 5 måneder, ville fastholdelsen af advokat A's beskikkelse medføre en væsentlig forsinkelse af sagen, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2.

Klageretten fandt, at advokat A's medvirken ville forsinke sagen med omkring 10 uger, og at denne forsinkelse under de foreliggende omstændigheder havde en væsentlighed, hvor hensynet til det frie forsvarervalg måtte vige for hensynet til sagens fremme. På den baggrund, og da Klageretten i øvrigt ikke fandt grundlag for at antage, at byretten ikke havde gjort rimelige bestræbelser på at få sagen berammet med advokat A, stadfæstede Klageretten kendelsen.

5.2.2.2. Klagerettens afgørelse af 20. december 2018 i sag K-154-18 (offentliggjort i Tfk 2019.276)

I en vvv-sag (voldtægt) med én tiltalt blev advokat A beskikket den 15. juni 2017. Tiltalte havde ikke været varetægtsfængslet. Anklageskriftet blev modtaget i byretten den 13. november 2018, og hovedforhandlingen skulle berammes til 5 retsdage.

Den 4. december 2018 tilbød byretten 14 retsdage i januar 2019. Da sagen med advokat A's medvirken tidligst ville kunne berammes til medio/ultimo februar 2019, tilbagekaldte byretten ved kendelse af 10. december 2018 beskikkelsen af ham som forsvarer for tiltalte, jf. retsplejelovens § 736 stk. 1, nr. 2, jf. § 753, stk. 3, nr. 2. Byretten lagde herved (udover forsinkelsen) bl.a. vægt på sagens karakter, og at de forurettede i sagen var piger, hvoraf de fleste var under 15 år, og hvoraf flere var under 12 år. Byretten lagde endvidere vægt på, at advokat A ikke havde nogen klientrelation med tiltalte forud for den konkrete sag. Det forhold, at tiltalte under sagens efterforskning, som havde haft en varighed på ca. 1 ½ år, havde haft advokat A som sin forsvarer og ikke havde været varetægtsfængslet kunne ikke føre til anden vurdering. Byretten berammede herefter sagen til den 2., 3., 9., 10. og 11. januar 2019 med den forsvarer, som tiltalte subsidiært havde bedt om.

Klageretten fandt, at forsinkelsen under de foreliggende omstændigheder, hvor der bl.a. var tale om en vvv-sag, havde en sådan væsentlighed, at hensynet til det frie valg af forsvarer måtte vige for hensynet til sagens fremme. Klageretten stadfæstede herefter byretten kendelse.

5.2.2.3. Klagerettens afgørelser af 1. februar 2019 i sagerne K-131-18 og K-133-18

I en vvv-sag (straffelovens § 245) med tre tiltalte, som havde været varetægtsfængslet siden den 3. maj 2018, blev de tiltalte den 6. september 2018 ved byretten idømt fængsel i henholdsvis 2 år og 6 måneder, 1 år og 1 år. I forbindelse med ankesagen blev advokat A den 1. oktober 2018 beskikket som ny forsvarer for T1, ligesom advokat B den 8. oktober 2018 blev beskikket som ny forsvarer for T2. Ho-

vedforhandling af ankesagen skulle berammes til 5 retsdage. Landsretten modtog sagen den 20. september 2018.

Den 1. oktober 2018 udsendte landsretten en "Doodle" om berammelsen. Efter landsrettens kalender kunne sagen berammes på en række datoer i marts, april, maj og juni 2019. Både advokat A og B havde ledige datoerne tidligere. Hvis forsvarerne for alle tre forsvarere skulle deltage i hovedforhandlingen på de af byretten ledige datoer, ville dom tidligst kunne afsiges den 19. juni 2019. Hvis advokat A og B blev afbeskikket, kunne hovedforhandlingen berammes med andre forsvarere i marts 2019 (med sidste retsdag den 20. marts), dvs. en forkortelse fra ca. 7 ½ måned til 4 ½ måned, dvs. med næsten 3 måneder. Advokat A og B blev herefter afbeskikket ved kendelse af 6. november 2018, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2.

Klageretten stadfæstede kendelsen. Klageretten lagde herved vægt på, at der var tale om en vvv-sag om særdeles grov vold mod flere, herunder mindreårige, forurettede i familieforhold, og at der ikke bestod et eksisterende klientforhold mellem advokat A og B og de tiltalte udover ankesagen. Da Klageretten i øvrigt ikke fandt grundlag for at antage, at landsretten ikke havde gjort rimelige bestræbelser på at få sagen berammet med advokat A og B, kunne det ikke føre til en anden vurdering, at advokaterne kunne deltage i hovedforhandling på tidligere datoer.

5.2.2.4. Klagerettens afgørelser af 22. marts 2019 i sagerne K-043-19 og K-044-19

Denne sag, der var en vvv-sag (straffelovens § 245), angik seks tiltalte, hvoraf to fortsat var varetægtsfængslet (den ene siden den 29. juni 2018 og den anden siden den 6. november 2018). Sagens syv forhold var begået mellem april og juli 2018. De tiltalte var repræsenteret af i alt fem beskikkede forsvarere, herunder advokat A (sag K-043-19), som havde været beskikket for T1 og T2 (der ikke havde modstridende interesser) siden henholdsvis den 14. december 2018 og den 7. januar 2019, og advokat B (sag K-044-19), som havde været beskikket for T3 siden den 29. juni 2018. Anklageskriftet blev modtaget i byretten den 7. februar 2019. Hovedforhandlingen skulle berammes til fem retsdage.

Den 15. februar 2019 tilbød byretten 19 dage i perioden fra den 1. april 2019 til udgangen af maj 2019. Senere tilbød byretten yderligere dage, således at byretten tilbød i alt 24 dage frem til udgangen af juni 2019. Advokat A kunne i denne periode give møde på 12 dage, som passede med byrettens ledige dage. Han kunne herudover give møde på en række yderligere datoer i den nævnte periode og flere datoer i retsferien. Advokat B kunne i perioden give møde på to dage, som passede med byrettens ledige dage. Han kunne herudover muligvis give møde på en række yderligere dage, som ikke passede med

de tilbudte dage, ligesom han kunne give møde på en række datoer i retsferien samt i august 2019. Ingen dage passede alle forsvarere, men den 1., 4., 8., 9. og 10. april passede en forsvarer, advokat C. Hvis sagen skulle berammes med advokat A og C, ville den strække sig fra den 1. april til den 29. maj 2019. Den 20. februar 2019 varslede byretten afbudsbeskikkelse af bl.a. advokat A og B og berammelse af sagen på de nævnte dage i april. Samtidig bad byretten om de tiltaltes ønsker til ny forsvarer. Den 28. februar 2019 afbudsbeskikkede byretten fire af forsvarerne, herunder advokat A og B, og berammede hovedforhandlingen til de tidligste af byretten tilbudte dage, den 1., 4., 8., 9. og 10. april 2019, med deltagelse af advokat C, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2. Hvis hovedforhandlingen skulle have været berammet med deltagelse af både advokat A og C eller med advokat A i stedet for advokat C, ville sagsbehandlingstiden være blevet forlænget med henholdsvis ca. 1½ måned og 1 måned. Ved at afbudsbeskikke advokat A undgik byretten desuden at opdele hovedforhandlingen med langvarige pauser mellem de enkelte retsdage. Hvis hovedforhandlingen skulle have været berammet med advokat B, ville sagsbehandlingstiden være blevet forlænget med ca. fire måneder.

Klageretten stadfæstede kendelsen. Klageretten bemærkede herved, at der var tale om en vvv-sag, og at to af de tiltalte var varetægtsfængslet i sagen. Byretten havde også inddraget disse momenter i byrettens samlede vurdering. Det forhold, at advokat A tilbød et rimeligt antal ledige dage til brug for berammelsen af sagen, og at advokat B havde været beskikket for T3 siden den 29. juni 2018, kunne under disse omstændigheder ikke føre til en anden vurdering.

5.2.2.5. Klagerettens afgørelse af 7. maj 2019 i sag K-081-19

I en vvv-sag (straffelovens § 245) med tre tiltalte blev advokat A beskikket som forsvarer for T1 efter dennes ønske i forbindelse med et grundlovsforhør den 9. september 2018. Anklageskriftet blev modtaget af byretten den 10. april 2019, og hovedforhandlingen var sat til at skulle vare 1 ½ retsdag.

Hovedforhandlingen blev af byretten den 12. april 2019 efter kontakt til forsvarerne berammet til den 9. og 10. maj 2019. Advokat A oplyste i den forbindelse, at der var en mulighed for, at han fik frigivet de to dage, hvor han skulle møde i en anden sag. I en mail af 25. april 2019 oplyste advokat A dog, at han ikke havde mulighed for at møde den 9. og 10. maj 2019. Han oplyste samtidig, hvilke andre dage i perioden han kunne møde. I maj og juni havde han kun mulighed for at møde to dage, hvor byretten holdt åbent, nemlig den 22. maj om eftermiddagen og den 31. maj. Han tilbød herudover en del ledige dage, som lå i weekender og på helligdage mv. I juli havde han bl.a. mulighed for at møde fra den 1. til den 3. juli 2019. Som led i bestræbelserne på at finde et tidspunkt, hvor alle forsvarere havde mulighed for at møde, indhentede byretten oplysninger fra de andre advokater om, hvilke dage i maj, juni og juli

de havde mulighed for at møde i stedet for den 9. og 10. maj 2019. De andre advokater kunne møde flere andre dage i perioden. Ved den påkærede kendelse af 26. april 2019 afbeskikkede byretten herefter advokat A som forsvarer for T1, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2.

Klageretten lagde til grund, at hovedforhandlingen, hvis den skulle have været berammet med deltagelse af de tre advokater, tidligst kunne berammes til den 1. og 3. juli 2019. Sagsbehandlingstiden ved afbeskikkelse af advokat A blev således forkortet med ca. 7 uger. På denne baggrund, og da der ikke var grundlag for at antage, at byretten ikke har gjort rimelige bestræbelser på at få sagen berammet med advokat A, fandt Klageretten, at betingelserne i retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2, for at tilbagekalde beskikkelsen af advokat A som forsvarer for T1 var til stede. Klageretten lægger herved vægt på, at der var tale om en vvv-sag, og på hensynet til de andre tiltalte i sagen. Klageretten lagde til grund, at advokat A tidligere havde repræsenteret T1, men fandt ikke, at det i det foreliggende tilfælde kunne føre til en anden vurdering. Det kunne heller ikke tillægges betydning, at advokat A havde oplyst at kunne møde i weekender og på helligdage mv. Klageretten udtalte, at weekender og helligdage falder uden for domstolenes almindelige åbningstid og derfor ikke bør indgå i vurderingen af, om en bestemt advokats medvirken væsentligt vil forsinke sagen. På den baggrund stadfæstede Klageretten kendelsen.

5.2.2.6. Klagerettens afgørelse af 20. maj 2019 i sag K-088-19

Advokat A var beskikket som forsvarer for tiltalte efter dennes ønske i en vvv-sag (straffelovens § 245). Der var ikke andre tiltalte i sagen. Tiltalte var varetægtsfængslet. Anklageskriftet blev modtaget i byretten den 5. april 2019, og hovedforhandlingen var sat til at skulle vare to retsdage.

Byretten forsøgte i første omgang at beramme hovedforhandlingen til den 25. og 26. april 2019, hvilket ikke lykkedes. Advokat A oplyste i forbindelse med berammelsesbestræbelserne, at han alene kunne møde den 24. maj og den 25. juni 2019. Ved den påkærede kendelse af 3. maj 2019 afbeskikkede byretten herefter advokat A som forsvarer for tiltalte, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2. Byretten berammede hovedforhandlingen til den 21. og 27. maj 2019, og beskikkede advokat B som ny forsvarer for tiltalte. Byretten anførte i kendelsen, at hovedforhandlingen i sagen, hvis den skulle have været berammet med deltagelse af advokat A på de af ham foreslåede dage, ville blive væsentligt forsinket, og at hovedforhandlingens to dage ikke ville kunne gennemføres i rimelig tidsmæssig tilknytning. Sagsbehandlingstiden ved afbeskikkelse af advokat A blev således forkortet med ca. en måned, hvortil kom, at byretten undgik at opdele hovedforhandlingen med en langvarig pause på ca. en måned mellem de to retsdage.

Klagerettens flertal ville stadfæste byrettens kendelse. Flertallet lagde til grund, at hovedforhandlingen ikke ville kunne berammes før sommerferien med deltagelse af advokat A på to dage i rimelig tidsmæssig tilknytning. Det forhold, at advokat A den 14. maj 2019 (under Klageretssagens behandling) supplerende havde oplyst, at han muligvis også fik frigjort den 27. maj 2019, kunne ikke føre til anden vurdering. På den anførte baggrund, og da der ikke var grundlag for at antage, at byretten ikke havde gjort rimelige bestræbelser på at få sagen berammet med advokat A, fandt flertallet, at betingelserne i retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3, nr. 2, for at tilbagekalde beskikkelsen af advokat A for tiltalte var til stede. Flertallet lagde herved vægt på, at der er tale om en vvv-sag, og at tiltalte, der var 17 år, var varetægtsfængslet under sagen. Det forhold, at advokat A havde et bestående klientforhold med tiltalte, kunne under disse omstændigheder ikke føre til en anden vurdering. Flertallet lagde til grund, at tiltalte ikke forud for byrettens beskikkelse af advokat B som ny forsvarer fik lejlighed til – i overensstemmelse med § 735, stk. 2 – at angive, hvem han ønskede som forsvarer. Da denne fejl under de foreliggende omstændigheder, hvor advokat A alene kunne møde den 24. maj og den 25. juni 2019, ikke havde haft betydning for afbeskikkelsen af advokat A, kunne fejlen imidlertid ikke føre til et andet resultat.

Klagerettens mindretal ville ud fra ud fra en samlet vurdering af sagen ændre byrettens kendelse, således at advokat A forblev forsvarer for tiltalte. Mindretallet lagde herved vægt på, at tiltalte var 17 år gammel, og at advokat A gennem 2 år havde været forsvarer for tiltalte i en række straffesager og i april 2019 repræsenterede tiltalte i Børn og Unge-Udvalget. Tiltalte havde komplicerede personlige forhold, og Københavns Kommune, Socialforvaltningen, havde udtalt sig om vigtigheden af den relation, som var skabt til advokat A. Mindretallet lagde endvidere vægt på, at tiltalte ikke var blevet tilbudt selv at vælge en advokat i stedet for advokat A.

5.3. Ombeskikkelse, jf. § 736, stk. 1, nr. 3

5.3.1. Klagerettens afgørelse af 12. september 2018 i sag K-099-18 (offentliggjort i TfK 2018.1280)

Denne sag, der var en vvv-sag (straffelovens § 123; vold mod vidner), angik to 17-årige tiltalte, hvoraf den ene (T1) havde været varetægtsfængslet siden den 25. april 2018. Sagen blev den 4. juli 2018 forhåndsberammet med den beskikkede forsvarer for T1 til den 18., 20. og 27. september 2018, og da anklageskriftet blev modtaget i byretten den 16. juli 2018, blev sagen – der nu også omfattede T2 – berammet med en yderligere dag til den 2. oktober 2018.

Byretten beskikkede den 19. juli 2018 advokat A, der kunne give møde på de berammede dage, som forsvarer for T2, idet anklagemyndigheden oplyste, at T2 ikke havde ønsket en bestemt forsvarer beskikket. Den 26. juli 2018 anmodede advokat B om at blive beskikket som forsvarer for T2. Hun kunne ikke give møde på de berammede datoer for hovedforhandlingen. Efter at have undersøgt, om det var muligt at omberamme sagen til datoer, som passede advokat B (hvilket ikke viste sig muligt), afsløgte byretten den 14. august 2018 at beskikke advokat B som ny forsvarer for T2, idet beskikkelsen ville medføre en væsentlig forsinkelse af sagen, jf. retsplejelovens § 735, stk. 3, nr. 2.

Klageretten fandt, at det var en fejl fra byrettens side, at T2 ikke forud for byrettens beskikkelse af advokat A fik lejlighed til, jf. retsplejelovens § 735, stk. 2, at angive, hvem han ønskede som forsvarer. Klageretten fandt det nærliggende, at forarbejdernes forudsætning om en strikt anvendelse af 3-ugersgrænsen i vvv-sager, hvor der ikke er tilbudt et passende antal dage (som også finder anvendelse i en § 736, stk. 1, nr. 3-situation, jf. ovenfor i pkt. 4.4), er baseret på, at retten har iagttaget fremgangsmåden i § 735, stk. 2. Da fremgangsmåden ikke var iagttaget i sagen, måtte der i stedet foretages en samlet vurdering, hvori der efter omstændighederne også ville kunne lægges vægt på andre hensyn end den absolute forlængelse af sagsbehandlingstiden. Uanset den beklagelige fejl vedrørende valg af forsvarer, fandt Klageretten, at hensynet til medtiltalte, der havde siddet varetægtsfængslet siden den 25. april 2018, og sagens karakter måtte føre til, at hensynet til det frie valg af forsvarer måtte vige herfor. Klageretten bemærkede bl.a., at omberømmelse på nuværende tidspunkt måtte forventes at føre til en uacceptabel forsinkelse for den medtiltalte.

5.3.2. Klagerettens afgørelse af 20. februar 2019 i sag K-025-19

Denne sag var en vvv-sag med én tiltalt (straffelovens § 245; vold mod sin 1-årige søn). Ved grundlovsforhør den 23. december 2016 blev advokat A, der havde grundlovsvagten, beskikket som forsvarer for tiltalte.

Byretten modtog anlageskriftet den 4. februar 2019. Samme dag anmodede tiltalte om at få beskikket advokat B i stedet for advokat A. Den 6. februar 2019 blev sagen berammet til hovedforhandling den 21. og 22. februar 2019 med advokat A som beskikket forsvarer for tiltalte. Sagen ville tidligst kunne afsluttes den 20. marts 2019, hvis advokat B skulle medvirke. Byretten fandt på denne baggrund, at beskikkelse af advokat B ville medføre en så væsentlig forsinkelse af sagen (forsinkelse på mere end 3 uger), at byretten ikke kunne imødekomme anmodningen, jf. retsplejelovens § 735, stk. 3, nr. 2.

Klageretten var enig med byretten i, at advokat B's medvirken ville medføre en forsinkelse på mere end 3 uger (3 uger og 5 dage) sammenlignet med advokat A's medvirken, og at det ifølge forarbejderne udgjorde en væsentlig forsinkelse. Klageretten fandt imidlertid (ligesom i sag K-099-18), at forarbejdernes forudsætning om en strikt anvendelse af 3-ugers-grænsen i vvv-sager må forudsætte, at tiltalte har haft lejlighed til at angive, hvem han ønsker som forsvarer, hvilket tiltalte i sagen ikke havde haft lejlighed til. Klageretten beskikkede herefter advokat B for tiltalte. Klageretten lagde herved vægt på, at der ikke var andre tiltalte i sagen, at der ikke syntes at være særlige hensyn til den forurettede og vidnerne i sagen, og at sagen havde verseret ved politiet og anklagemyndigheden i over 2 år, hvorfor en forlængelse af sagsbehandlingstiden ved byretten med ca. 1 måned samlet set var ubetydelig. På denne baggrund var hensynet til tiltaltes frie forsvarervalg mere tungtvejende end hensynet til sagsbehandlingstiden, jf. EMRK art. 6, stk. 3, litra c.

5.3. Ombeskikkelse, jf. § 736, stk. 1, nr. 4

5.3.1. Klagerettens afgørelse af 4. december 2018 i sag K-132-18

Denne sag var en vvv-sag (straffelovens § 245), hvor de to tiltalte begge havde været varetægtsfængslet siden den 5. oktober 2018. Den 2. november 2018 anmodede T1 om at få advokat A beskikket som ny forsvarer. Det ville givet fald være hans tredje forsvarer, idet han tidligere efter eget ønske havde fået beskikket to andre forsvarere. Hovedforhandling med den aktuelle forsvarer for T1 og forsvareren for medtiltalte kunne berammes til den 10. og 12. december 2018. Hvis advokat A skulle medvirke, ville sagen ikke kunne blive behandlet i 2018. Den 12. november 2018 afslog byretten ombeskikkelse, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 4, og sagen blev berammet til 10. og 12. december 2018.

Klageretten bemærkede, at blot én dags forsinkelse ifølge forarbejderne til § 736, stk. 1, nr. 4, betyder, at ombeskikkelse ikke kan ske. Klageretten fandt, at advokat A's medvirken ville forsinke sagens behandling, og at der herefter ikke kunne ske ombeskikkelse til advokat A.

5.3.2. Klagerettens afgørelse af 5. august 2019 i sag K-121-19

Denne sag var en nævningesag om forsøg på manddrab som led i en konflikt mellem rivaliserende grupperinger. Forholdet var udskilt fra en tidligere sag med flere tiltalte, fordi anklagemyndigheden ikke havde fået lov til at berigtige beskrivelsen af forholdet i anklageskriftet. Den 16. maj 2019 blev forsvareren i den nye sag, A, bedt om at reservere 4 konkrete dage i august 2019, hvortil sagen blev berammet. Senere blev den 13. september 2019 berammet som yderligere retsdag. Den 15. juli 2019

anmodede T om ombeskikkelse på grund af arbejdsuoverensstemmelser med forsvareren. T anmodede om beskikkelse af en anden forsvarer, B, som kunne møde til de første to af de berammede retsdage. Retten bemærkede, at omberømmelse ville medføre en udsættelse på mindst 8 uger. Retten beskikkede derefter en anden beneficeret advokat, C, som forsvarer for T. Advokat B kærede rettens nægtelse af at beskikke ham som forsvarer for T.

Klageretten udtalte indledningsvis, at Klageretten var kompetent til at behandle spørgsmål om afbeskikkelse efter retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 3 og 4. Dernæst bemærkede Klageretten, at ombeskikkelse fra advokat A til advokat B ikke kunne imødekommes, hvis det ville medføre en udsættelse af den berammede hovedforhandling til et senere tidspunkt end de berammede retsmøder. Klageretten lagde til grund, at retten ikke disponerede over ledige datoer forud for den 13. september 2019, hvortil sagen kunne berammes. Klageretten stadfæstede derfor rettens afgørelse om, at der ikke kunne ske ombeskikkelse til advokat B.

5.3.3. Klagerettens afgørelse af 27. januar 2021 i sag 21/01558

Sagen angik en vvv-sag, hvor der var rejst tiltale mod T og tre medtiltalte for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 245. Retten anmodede ved brev af 8. juni 2020 T om at meddele retten, om han ønskede en bestemt advokat beskikket som forsvarer. Da T ikke reagerede på rettens brev, beskikkede retten advokat A. Efter aftale med de i sagen fire beskikkede forsvarere og den beskikkede bistandsadvokat blev sagen herefter berammet til hovedforhandling den 1., 4., og 9. februar 2021. Den 22. november 2020 anmodede advokat B, efter ønske fra T, om at blive beskikket som forsvarer for ham. Hvis advokat B skulle medvirke i sagen, ville det medføre en forsinkelse på ca. 3 måneder. Den 5. januar 2021 beskikkede retten efter anmodning fra T advokat C som ny forsvarer for ham. B anmodede efterfølgende på ny, efter ønske fra T, om beskikkelse af ham som forsvarer. Den 20. januar 2021 afslog retten at beskikke advokat B.

Klageretten bemærkede, at det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 4, at ombeskikkelse ikke kan ske, hvis det vil forsinke en berammet hovedforhandling med blot én dag. Da advokat B havde oplyst, at han ikke kunne give møde på 2 ud af de 3 berammede dage i sagen, lagde Klageretten til grund, at en ombeskikkelse fra advokat C til advokat B ville medføre en forsinkelse af sagen, og at der herefter ikke kunne ske ombeskikkelse. Det kunne ikke føre til et andet resultat, at advokat B var beskikket for T i forbindelse med en anden verserende straffesag, hvori nogle af de forhold, der var omfattet af denne sag, tidligere indgik.